

2012

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Одељење за превенцију и третман поремећаја понашања

ПРОГРАМ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ СТУДЕНАТА У ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

ОШ „Илија Бирчанин“

Извештај о реализацији у школској 2011/2012 години

Реализатори програма:

Ковачевић Бојана
Миладиновић Милица
Шеховић Ена

Ментор:

Марио Станојевић

Координатор програма:

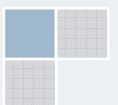
Јулијана Товиловић

Стручни тим програма:

Марија Марковић, Весна Поповић,
Дубравка Митровић

Руководилац програма:

доц. др Бранислава Поповић-Ћитић

*Програм стручне праксе студената у основним школама је дизајниран као едукативни програм рада са ученицима, који примарно има за циљ обуку заинтересованих студената за примену активности превенције проблема у понашању ученика у оквирима школске средине. Програм се, у тромесечном трајању, примењује од 2007. године у београдским основним школама, у организацији заинтересованих основних школа и Одељења за превенцију и третман поремећаја понашања Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију. Програм омогућава студентима да се кроз практичан рад упознају са потенцијалима и делокругом рада специјалног педагога у школи, али и да развију вештине неопходне за успешну примену једногодишњег школског превентивног програма *Програм превенције проблема у понашању ученика*.*

Током школске 2011/12 године у Програму стручне праксе учествовало је 60 студената Одељења за превенцију и третман поремећаја понашања који су програмске активности спроводили у 19 основних школа. Координацију и мониторинг рада студената у школи обављали су дипломирани специјални педагози који имају практичног искуства у примени превентивних активности у школској средини, док су за непосредну организацију рада у школи задужени били чланови педагошко-психолошке службе школе.

Примена програмских активности одвијала се према посебном курикулуму који садржајно обухвата седам тематских целина (вршњачко насиље, електронско насиље, утицај телевизије, интернет, употреба алкохола, употреба дрога и притисак вршњака) које се састоје од по четири тематске јединице у којима се као основни облици рада користе учеснички фокус-групни интервјуи, интерактивна тематска предавања и радионице. У школској 2011/12 години, Програм стручне праксе се заснивао на реализацији садржаја три тематске целине, чији је избор поверен самој школи и ученицима. У свакој школи постојала је могућност да се, на предлог руководства и педагошко-психолошке службе школе, изабере једно одељење у којем ће се све изабране тематске целине спроводити током једног часа сваке седмице или да се активности реализују у већем броју одељења, по принципу једна тематска целина – једно одељење. На основу резултата спроведених активности сачињен је Извештај о реализацији Програма стручне праксе.

1.

Припремне активности

Припремне активности биле су усмерене на организацију конкретних услова за спровођење програма. Студенткиње треће године Одељења за превенцију и третман поремећаја понашања, Миладиновић Милица, Ковачевић Бојана и Шеховић Ена, у присуству ментора Марија Станојевића, посетиле су, 31. јануара 2012. године, основну школу „Илија Бирчанин“ и обавиле разговоре о структури, садржају и начину примене Програма стручне праксе у школској 2011/12 години. Том приликом остварени су сви услови неопходни за реализацију програмских активности у смислу избора одељења, одређивања термина и доношења одлуке о тематским целинама које ће бити обрађиване током примене Програма.

Одељење које је, на предлог школе, изабрано за реализацију програмских активности јесте друго одељење четвртог разреда. Након консултације са студентима, психолог Младенка Шиповац, је одлучила да у одељењу буду спроведене теме Телевизија, Интернет и Употреба дрога. Посебна жеља је изражена за темом Интернет, јер психолог сматра да су ученици недовољно упућени у ризике коришћења интернета.

Друго одељење четвртог разреда броји 27 ученика, од којих је 17 дечака и 10 девојчица. Учитељица одељења је Весна Ђорђевић. На основу разговора са учитељицом може се закључити да у одељењу влада солидарност међу ученицима и активност у школском раду. Одељење се издваја и по томе што значајан број ученика учествује у школским такмичењима. Ученици Грујић Павле, Ристић Веселин, Николић Андреј, Летић Филип, Павковић Елена, Ивковић Акесандра, Седлан Александра, Весковић Јован, Пепић Стеван и Мркоњић Марко, учествују у такмичењу из математике. На такмичењима ликовне културе учествују Весковић Јован, Шаша Сара и Танчић Никола, док на такмичењима из српског језика учествују Ивковић Александра, Седлан Александра и Летић Филип. Кроз разговор о евентуалним проблемима у одељењу, учитељица издваја ученике Милицу Костић и Драгана Николића и наводи да су мање прихваћени од стране осталих ученика. Након разговора са психологом, студенти су се упознали са одељењем и учитељицом. Психолог је представио студенте, након чега су се студенти самостално представили и укратко истакли најзначајније чињенице о програму. Ученици су позитивно прихватили излагање студената уз изражавање жеље за даљу сарадњу.

2.

Радионица

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊА

Радионица „Представљање одељења“ имала је за циљ унапређивање позитивне социјалне климе у одељењу кроз ангажовање ученика у активностима представљања својих другова и другарица из одељења. Радионица је реализована 22. фебруара 2012. године, кроз три вежбе. Часу је присуствовало 24 ученика, од чега девет девојчица и 15 дечака. Радионици су присуствовали учитељица Весна Ђорђевић и ментор Марио Станојевић.

Прва вежба имала је за циљ да подстакне ученике да размишљају о особинама својих другова и другарица, тако што ће покушати да их представе другима. Студенти су из коверте извучили и читали претходно написана имена присутних ученика, а од ученика је тражено да за сваког ученика чије је име прочитано брзо наведу његову особину по којој је препознатљив. На основу излагања ученика, може се закључити да ученици у описивању својих другова из одељења најчешће користе позитивне социјалне особине (*комичар*), интелектуалне способности (*математичар*, *лепо пише саставе*) и спортске способности. Велики број ученика јавио се када је прочитано име ученика Јована Веселиновића, Александре Ивковић, Веселина Ристића и Александре Седлан.

У следећој вежби ученици су имали задатак да на стикеру представе себе путем цртежа и објасне свој рад другим ученицима. Сви цртежи залепљени су на хамер папир који је представљао заједнички цртеж одељења. Анализом цртежа ученика, запажа се да ученици најчешће себе представљају кроз симболе који изражавају њихова интересовања за спортом, математиком и уметношћу, као и њихове рекреативне активности. Цртеж ученика Јована Весковића се истиче, јер је на изузетно креативан начин приказао своје особине и способности.

Последња вежба састојала се у упућивању позитивне поруке другим ученицима. Сви ученици су активно учествовали и били радосни у току реализације ове вежбе. Ученици су једни другима упућивали поруке које су у свим случајевима садржале позитивне особине, како оне које се односе на карактерне особине (*добар*, *дружељубив*), тако и оне које се односе на физичке карактеристике (*лепа*). У току ове вежбе сви ученици су добили више порука са позитивним садржајем.

У закључку је ученицима указано да су кроз радионицу имали прилику да се међусобно представе једни другима, препознају сопствене и туђе особине и увиде да су сви људи по нечему посебни и значајни за своју околину.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Степенице* из Католога вежби за евалуацију радионица. Ученицима су подељени празни листићи папира на којима су уписивали своје коментаре о квалитету спроведене радионице и затим их слагали на нацртане степенице означене бројевима од 1 до 5, на оном месту које најбоље описује њихово задовољство радионице. На петом степенику налазило се чак 22 листића папира, док се на трећем и четвртном степенику налазио по један папир. Сви коментари су били позитивни и односили су се на целу радионицу, односно ученици нису коментарисали поједине сегменте радионице. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом је 4.8.

**УТИЦАЈИ
ТЕЛЕВИЗИЈЕ**

1.

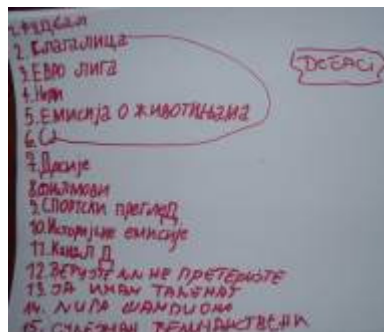
Учеснички фокус-групни интервју

ШТА ЗНАМО О УТИЦАЈИМА ТЕЛЕВИЗИЈЕ

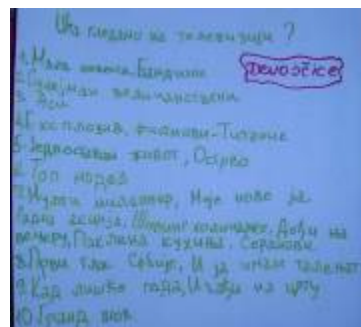
Учеснички фокус-групни интервју, под називом „Шта знамо о утицајима телевизије“, спроведен је у циљу утврђивања типа емисија које ученици прате на телевизији и испитивања перцепције ученика о утицајима телевизијских садржаја на формирање ставова и обликовање понашања деце и омладине. Фокус-групни интервју реализован је 29. фебруара 2012. године, кроз четири вежбе. Часу је присуствовало 27 ученика, од којих је десет девојчица и седамнаест дечака. Зарад ефикасности и уважавања евентуалних полних разлика у знању и ставовима ученика, интервју је спроведен у две полно хомогене групе.

Прва вежба је била усмерена на добијање сазнања о типу емисија које ученици прате на телевизији и конкретних мотива избора тих садржаја. Од ученика је тражено да наведу телевизијске емисије које радо гледају или редовно прате, те да наведу разлоге гледања тих телевизијских садржаја. Анализом одговора може се закључити да група девојчица најчешће гледа серије (*Серанови*, *Мала невеста*, *Бандини*, *Кад лииће пада*, *Аси*, *Сулејман Величанствени*, *Острво*), музичке емисије (*Гранд Шоу*, *Први глас Србије*, *Ја имам таленат*), Лајф-стајл емисије (*Експлозив*), квизове знања (*Мултимилионер*), забавне емисије (*Једноставан живот*, *Топ модел*, *Моје ново Ја*, *Радна акција*, *Паклена кухиња*, *Шопингхоличарке*, *Дођи на вечеру*, *Изађи на црту*) и филмове (*Титаник*). Група дечака најчешће гледа спортске емисије (*Лига шампиона*, *Спортски преглед*, *Евро лига*, *фудбал*), емисије посвећене криминалу (*Досије*), квизове знања (*Слагалица*), музичке емисије (*Ја имам таленат*), серије (*Сулејман Величанствени*), забавне емисије (*Верујете ал не претерујте*), филмове (*Титаник*), али и конкретне телевизијске канале посвећене одређеној тематици (*Хепи*, *Канал Де*, *Национална географија*). Обе групе ученика заинтересоване су за серије, квизове знања, музичке емисије, и забавне емисије. Група дечака, за разлику од групе девојчица, показује заинтересованост за спортске емисије, емисије посвећене криминалу, као и конкретне телевизијске канале посвећене одређеној тематици. Са друге стране, група девојчица у односу на групу дечака, више се интересује за телевизијске серије и Лајф-стајл емисије, које су девојчицама омиљене. Ученици за разлоге гледања наводе могућност информисања, забаву, интересантну тематику и превазилажење досаде.

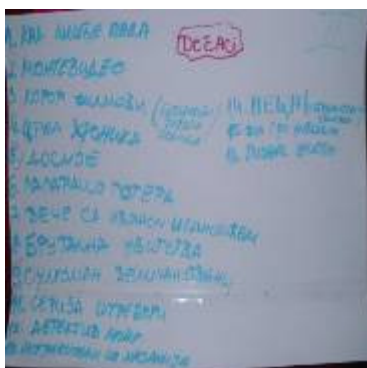

Одговори групе дечака

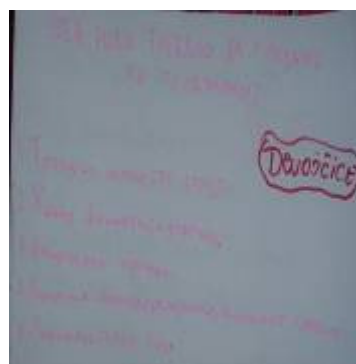

Одговори групе девојчица

У другој вежби настојало се да се утврди да ли су ученици свесни да одређени телевизијски садржаји нису примерени њиховом узрасту и да, као такви, могу имати негативан утицај на развој и обликовање понашања. Од ученика је тражено да наведу и образложе које емисије млади њиховог узраста не би требало да гледају на телевизији, без обзира да ли их они сами прате или не. Ученици наводе да не би требали да гледају сапунице (*Серанови*, *Мала невеста*, *Бандини*, *Кад лишиће пада*, *Аси*, *Сулејман Величанствени*, *Острво*), одређене филмове (*Господин Добрица*, *Дракула*), забавне емисије (*Вече са Иваном Ивановићем*, *Плеј Бој*, *Папарацо потера*), као и емисије посвећене криминалу (*Досије*, *Црна хроника*). Поред заједничких одговора, група девојчица сматра да негативни утицај могу имати и политичке емисије (*Пирамида*, *Скупштина*). Разлози због којих ученици сматрају да не треба да гледају наведене емисије су незанимљив садржај, сцене које су непримерене њиховом узрасту и изазивање страха, док дечаци додатно истичу и штетност по здравље. Након тога, ученици су извршили поређење одговора из прве и друге вежбе како би се утврдило да ли на попису емисија које не би требало да гледају постоје емисије које су у првој вежби навели да их редовно или радо прате. Обе групе ученика су навеле да редовно прате емисије за које сматрају да су непримерене њиховом узрасту попут сапуница (*Сулејман Величанствени*), с тим што дечаци наводе и емисију посвећену криминалитету (*Досије*), а као разлог наводе занимљивост садржаја.

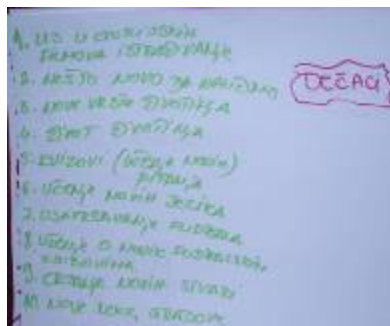
Одговори групе дечака

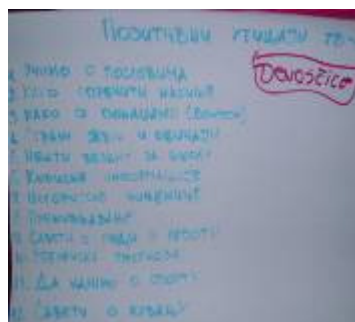
Одговори групе девојчица

У трећој вежби од ученика је тражено да наведу позитивне утицаје које телевизијске емисије могу имати на развој и понашање младих њиховог узраста. Ученици истичу да гледањем телевизије може доћи до унапређивања знања, развијања вештина решавања проблема у свакодневном животу, информисања о свакодневним догађањима,

усавршавања језика, као и унапређивање практичних вештина (*спортски канал Арена спорт*). Уз то дечаци наводе и унапређивање општег знања (*квизови знања, емисије са телевизијског канала Национална географија*), док девојчице додају и могућност праћења трендова о лепоти и моди. Ученици нису навели ниједан позитиван утицај који би се могао сматрати негативним. Током извођења ове вежбе било је потребно додатно подстицати групу девојчица како би слободније изразила своје мишљење.

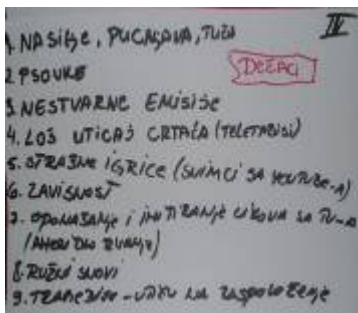

Одговори групе дечака

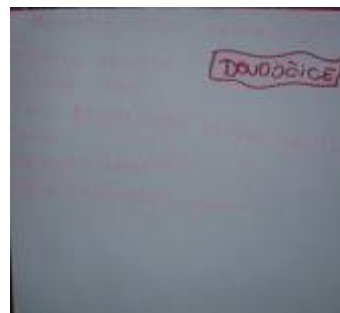

Одговори групе девојчица

У четвртој вежби ученици су имали задатак да наведу негативне утицаје телевизијских садржаја. Обе групе ученика наводе негативне утицаје телевизијских садржаја као што су потенцијално опонашање насилног понашања, изазивање страха код људи и изазивање зависности од гледања телевизијског програма. Поред заједничких одговора, група дечака још наводи да поједини трагични садржаји могу утицати на расположење човека.

Одговори групе дечака

Одговори групе девојчица

На основу фокус-групног интервјуа може се закључити да ученици најчешће гледају емисије које их забављају и које су драматичног садржаја, али и емисије којима могу унапређивати своје знање. Најизраженија разлика у праћењу телевизијског садржаја између дечака и девојчица је да су дечаци више усмерени на спортски садржај, а девојчице на серије и забавне емисије. Такође је специфично да ученици ипак гледају емисије за које знају да су непримерене њиховом узрасту. Ученици су подједнако упознати како са негативним, тако и са позитивним утицајима телевизије.

2.

Тематско предавање

УЧИМО О УТИЦАЈИМА ТЕЛЕВИЗИЈЕ

Тематско предавање „Учимо о утицајима телевизије“ имало је за циљ информисање ученика о могућим утицајима телевизијских емисија на развој и понашање деце и омладине, уз посебан нагласак на штетним последицама које поједини телевизијски садржаји могу произвести. Тематско предавање реализовано је 07. марта 2012. године, кроз седам целина. Часу је присуствовало 24 ученика, од којих је осам девојчица и 16 дечака.

Током прве целине предавања, са ученицима је разговарано о различитим врстама медија и времену које млади њиховог узраста проводе пратећи медије. На самом почетку, ученицима је објашњено да телевизија представља један облик медија. Поред телевизије ученици наводе и друге медије попут новина, часописа и интернета, док су игрице, стрипови и књиге препознали као медије тек након што су их студенти упутили. Ученицима није позната подела на електронске и штампане медије, па су самим тим били заинтересовани да сазнају шта од медија спада у коју групу. Медији са којима су ученици највише упознати и које највише прате су телевизија, интернет, игрице, дневне новине, а просечно време које ученици проводе гледајући телевизију је од два до четири сата дневно.

Друга целина била је посвећена дискусији о позитивним и негативним утицајима које телевизија као најприсутнији медиј може имати на развој и понашање. Ученицима су на почетку вежбе показани хамери са претходног часа, и уз то је вођен краћи разговор о томе шта су наводили, како би се лакше сетили свега. Ученици су добро прихватили позитивне утицаје телевизије. Они наводе да им квизови знања и вести служе за информисање, документарне емисије им пружају могућност образовања, док им серије, спортски и филмски програм омогућава забављање. Студенти су подсетили ученике на штетне утицаје који су наводили у току фокус групног интервјуа, као што су зависност, страх и имитација насилног и напоменули им да ће се дискутовати о негативним утицајима као што су изазивање страха, испољавање насилног понашања, слика о себи (*самопоуздање*) и здравље.

У оквиру треће целине разговарано је о утицају телевизије на појаву страха код младих. Везу између телевизије и страха ученици објашњавају настанком негативних последица, као што су ноћне море и несанице. Као главне изворе страха на телевизији, ученици наводе хорор филмове и емисије посвећене криминалу (*Досије, Црна хроника*). Ученици сматрају да путем телевизије могу да науче како да се понашају када су у невољи и са каквим људима не треба да остварују контакте. Ученици су се сложили са свим подацима који су изнети, а односе се на стварање страха путем телевизије, као и одржавање тог

страха током живота. Ученици наводе да радо гледају серије *Сулејман Величанствени* и *Истражитељи из Мајамија* иако мисле да оне изазивају страх.

У четвртом сегменту предавања са ученицима је разговарано о томе на који начин гледање насилних сцена на телевизији може утицати на испољавање насилног понашања код деце и омладине. Ученици сматрају да насилно понашање које могу видети на телевизији може утицати на њих и да могу неке од тих ствари импровизовати и покушати да изведу таква понашања. Они се слажу са изнетим подацима да телевизија утиче на испољавање насилног понашања. Као емисије које утичу на насилно понашање ученици наводе *Америчко рвање*, *Телетабисе* и *Хорор филмове*. Ученици се изјашњавају да повремено гледају овакве врсте телевизијског садржаја иако знају да неке од ових емисија или неки филм подстичу на насиље, али такође додају да они нису подложни таквом утицају.

Пета целина се односила на утицај телевизије на самопоуздање младих. Ученици нису били информисани о стереотипима и о томе да телевизија може да утиче на њихово самопоуздање, али са друге стране сви имају своје телевизијске узоре или идоле, а то су углавном ликови из филмова и спортисти. Након објашњења о утицају телевизије на слику о себи, дечаци наводе да су то спортске емисије (*Фудбал*, *Спортски преглед*, *Евро лига*), уз коментар да желе да буду као њихови омиљени спортисти, и да их то подстиче за даље напредовање, док девојчице нису биле нарочито заинтересоване за ову целину и нису учествовале у дискусији.

У шестој целини, ученицима је указано на здравствене последице прекомерног гледања телевизије. Ученици су у значајној мери упознати са здравственим последицама гледања телевизије, и слажу се са чињеницом да постоји велика повезаност телевизије и лошег здравственог стања. Они не наводе конкретне емисије које подстичу на лоше навике које штете здрављу, већ само рекламне спотове (*Топ шоп*, *реклама за Екомер*).

На самом крају, ученицима су дати практични савети о томе како да изаберу телевизијски садржај прилагођен њиховом узрасту и тако избегну штетне утицаје телевизије. Студенти су дали пар савета да телевизију треба гледати у умереним количинама, јер поред негативног има и позитиван утицај, да избегавају сцене које промовишу насиље, да разговарају са родитељима о сценама које су их потресле, да не идеализују ликове са телевизије, и да не проводе све своје слободно време испред телевизије. Ученици су истакнуте савете сматрали корисним, и сложили су се да ће неке од њих од сада више поштовати, обратити пажњу на одређене елементе који су им изложени кроз дискусију и покушати да их се придржавају више него до сад.

3.

Радионица

ТЕЛЕВИЗИЈА И МИ

Радионица „Телевизија и ми“ имала је за циљ да укаже ученицима на потребу критичког прихватања информација и садржаја презентованих путем телевизијских емисија. Радионица је одржана 14. фебруара 2012. године, кроз четири вежбе. Часу је присуствовало 23 ученика, од тога девет девојчица и 14 дечака.

У првој вежби, која је имала за циљ да разоноди ученике, ученицима је дат задатак да из дневних и недељних новина исеку информацију која им је највише привукла пажњу и залепе је на хамер папир који се налазио на табли. Дечаки су на хамер папир углавном лепили слике из новина које су се односиле на спортске личности, док су девојчице више лепиле слике које су биле у вези са познатим музичким личностима. Ученицима је била занимљива вежба и сви су учествовали у њој.

У другој вежби ученици су имали задатак да у групама осмисле вести о различитим темама. Формирано је пет група, хетерогеног састава према полу, од којих су четири групе имале по пет ученика, а једна група је имала три. Вести је требало да садрже „вест дана“ која се односила на догађај који је био актуелан у школи, „најновију вест“ као последњу информацију везану за тај дан, „вест из спорта“ која се тичала последњег часа физичког васпитања и „временску прогнозу“ за сутрашњи дан. Догађај о коме је извештавано у оквиру вести дана био је истоветан за све групе. Сви ученици су се сложили да као вест дана наведу догађај који се десио пре две недеље, а то је туча између два ученика првог разреда, у којој је један ученик добио лакше повреде. Садржај осталих вести групе су самостално смишљале. Вежба је добро протекла уз међусобну сарадњу ученика и показали су велику заинтересованост и ангажованост за осмишљавање вести.

У трећој вежби ученици су презентовали своје вести. Вести дана односиле су се на тучу за време малог одмора у коме су учествовала два ученика првог разреда, у којој је један ученик задобио повреду аркаде, при чему је повод туче био гурање низ степенице. Све групе ученика су на исти начин представиле ову вест. Најновије вести односиле су се на догађаје за време одмора (*била је гужва у пекари због које нису сви ученици могли да купе ужину, избила је туча између првог и трећег разреда*) или новине у школи (*примећена је камера у школском тоалету*). Само за ову вест су постојале разлике у избору догађаја. За вест из спорта сви ученици наводе догађај са последњег часа физичког васпитања (*сви дечаки су играли фудбал, осим Марка Мркоњића који је ушивао повређену ногу, а девојчице су прескакале вијачу*). Временска прогноза се односила на очекиване временске прилике у наредном дану (*сунчан, са могућом кишом и са минималном температуром око шест степени, а максималном дневном тринаест степени*). Разлике међу групама нису

постојале, нити у писању вести нити у целокупном приказу где су сви на сличан начин презентовали своје вести. Сваки ученик је презентовао по једну вест и није било ученика незаинтересованих за рад. Ученицима је било занимљиво и пажљиво су слушали представљање других група. Након презентације вести, студенти су, као гледаоци, изложили све вести онако како су их доживели и указали ученицима на контрадикторности.

Завршном вежбом „глувих телефона“ ученицима је кроз игру предочено како се садржај информације може ненамерно променити када се саопштава „од уста до уста“. Студенти су ученицима у првим редовима рекли реченицу (*Поделили би Србију као славски колач*). Након што се порука преносила „од уста до уста“, до краја реда, ученици су у последњим клупама покушали да понове првобитну реченицу и њихове реченице су имале мало сличности са првобитном (*Поделили смо славни колач; Кад би све било као славски колач; Поделих Србију на шпански колач*). Сви ученици су учествовали, вежба им је била јако занимљива, уз коментар да је била једна од најбољих вежби до сада.

На крају радионице ученицима је указано на позитивне ефекте телевизијских емисија у домену информисања и едукације, али и чињеницу да информације које се презентују на телевизији могу бити различите и често међусобно противречне, тако да их увек треба примати са резервом.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Мета* из Каталога вежби за евалуацију радионица. Ученицима су подељени празни листићи папира на којима су уписивали своје коментаре о квалитету спроведене радионице. Попуњене листиће су затим лепили на претходно направљен хамер са цртежом мете, при чему је центар мете означавао највеће задовољство, а спољни круг најмање задовољство. У центру мете се налазио чак 21 листић папира, док су се на првом спољашњем кругу до мете налазила два листића папира. Сви коментари су били позитивни и односили су се на целу радионицу. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом износи 4.9.

4.

Радионица

ТВ КРИТИЧАРИ

Радионица „ТВ критичари“ имала је за циљ увежбавање вештина препознавања позитивних и негативних утицаја телевизијских емисија. Радионица је спроведена 21. марта 2012. године, кроз три вежбе. Часу је присуствовало 25 ученика, од чега је 16 дечака и девет девојчица.

Прва вежба, која је требало да ученике уведе у тему, организована је у виду припреме за реализацију централне вежбе радионице. Од ученика је тражено да из телевизијског програма изаберу једну емисију која може имати позитиван или негативан утицај на развој и понашање особа њиховог узраста и да осмисле начин на који ће је презентовати другим ученицима. Насумично су формиране четири групе, мешовитог састава према полу и то три групе од по шест ученика и једна група од седам ученика. Ученици су прихватили вежбу и спровели је успешно, без икаквих проблема.

У другој вежби ученици су, у циљу увежбавања вештина препознавања емисија позитивног и негативног утицаја, имали задатак да представе изабране емисије и образложе разлоге свог избора. Као емисије за које ученици сматрају да имају позитиван утицај одабране су емисије *Дневни магазин* и *Школски програм*, које су представљене кроз глуму и навођење основних карактеристика емисије. Ученици наводе да су одабрали ове емисије зато што их редовно гледају, примерене су њиховом узрасту и служе им за додатно образовање. Ученици који су пратили извођење задатка препознали су о којим емисијама је реч. Као емисије за које ученици сматрају да имају негативан утицај одабране су емисије *Црна Хроника* и *Истражитељи из Мајамија*, које су такође представљане кроз глуму и навођење основних карактеристика емисије. Ученици као мотиве за избор ових емисија наводе велики број насилних сцена које имају негативан утицај за ученике њиховог узраста. Ученици који су пратили извођење задатка такође су лако погодили о којим емисијама је реч. Вежба је добро прихваћена од стране ученика и није било проблема у презентовању емисија.

У последњој вежби ученици су имали задатак да направе омиљену програмску шему кроз избор емисија које воле да гледају на различитим телевизијским каналима. Четири програмске шеме које су ученици направили имају скоро идентични садржај. Ученици убрајају у њихову омиљену програмску шему квизове знања (*Слагалица*), серије (*Два и по мушкарца*, *Мала невеста*, *Сулејман Величанствени*, *Бандини*, *Дошници*, *Истражитељи из Мајамија*) и спорт (*Фудбалске утакмице*). Реализација ове вежбе је прошла задовољавајуће, уз

међусобну сарадњу ученика и сагласност у вези телевизијског програма. Вежба је ученицима била занимљива и допала им се идеја да они самостално осмисле програм, што је и био циљ ове вежбе.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Семафор* из Каталога вежби за евалуацију радионица. Ученицима су подељени празни листићи папира на којима су уписивали своје коментаре о квалитету спроведене радионице. Попуњене листиће папира су затим лепили на таблу на којој су била нацртана три круга различите боје која су представљала семафор. Припадност коментара одређеној боји изражавала је задовољство ученика. На жутом кругу су се налазила три листића папира, на зеленом кругу чак 21 листић, док на црвеном кругу није био ни један листић папира. Сви коментари су били позитивни и односили су се на целу радионицу. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом износи 4.7.

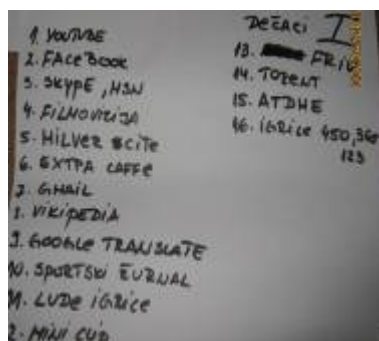
1.

Учеснички фокус-групни интервју

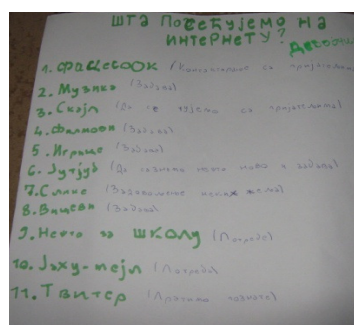
ШТА ЗНАМО О ИНТЕРНЕТУ

Учеснички фокус-групни интервју, под називом „Шта знамо о интернету“, спроведен је у циљу утврђивања садржаја које ученици посећују на интернету, испитивања перцепције ученика о позитивним и негативним утицајима које употреба интернета може да има и утврђивања учесталости коришћења интернета од стране ученика. Фокус-групни интервју реализован је 28. марта 2012. године, кроз четири вежбе. Часу је присуствовало 22 ученика, од тога 13 дечака и девет девојчица. Зарад ефикасности и уважавања евентуалних полних разлика у знању и ставовима ученика, интервју је спроведен у две полно хомогене групе.

Прва вежба је била усмерена на добијање сазнања о садржајима које ученици посећују на интернету и конкретних мотива избора тих садржаја. Од ученика је тражено да наведу интернет странице које често или радо посећују на интернету, те да наведу разлоге због којих то чине. Анализом одговора ученика, може се закључити да група дечака најчешће посећује странице за комуникацију (*Facebook, MSN-Messenger, Gmail*), странице за слушање музике (*Youtube, Extra cafe*), странице за преузимање филмова и игрица (*Filmovizija, Milver site, Lude igrice, Mini clip, FRIV, Torrent, Igrice 450,365,123*), странице за почетно претраживање (*Wikipedia*), странице за превођење (*Google translate*) и странице са спортским садржајима (*Sportski žurnal, ATDHE*). Група девојчица најчешће посећује странице за комуникацију (*Facebook, Twitter, Yahoo mail*), странице за слушање музике (*Youtube*), странице за гледање филмова (*Milver Site*) и странице за преузимање игрица (*Torrent*). Обе групе ученика су заинтересоване за странице за комуникацију, странице за слушање музика, странице за гледање и преузимање филмова и игрица. Одговори групе дечака се разликују од одговора групе девојчица по посећивању страница за почетна претраживања, страница за превођење и страница са спортским садржајима. Ученици за разлоге посећивања ових интернет страница наводе забаву, комуникацију са пријатељима, нова сазнања и помоћ око учења језика.

Одговори групе дечака

Одговори групе девојчица

У другој вежби од ученика је тражено да наведу предности и добре стране употребе интернета. Обе групе ученика истичу да посећивањем одређених интернет страница могу да се забаве, едукују, могу да комуницирају са својим пријатељима, док група дечака још истиче и предност интернета у могућности трговине, праћење спортских дешавања, као и упознавање познатих личности и брже обављање одређених послова.

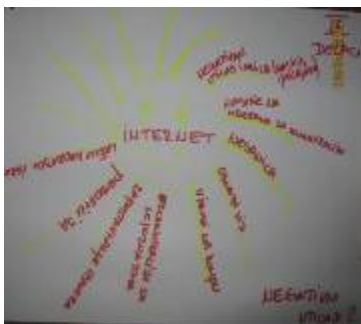

Одговори групе дечака

Одговори групе девојчица

У трећој вежби ученици су имали задатак да наведу лоше стране или негативне утицаје које коришћење интернета може имати. Анализом одговора, може се закључити да ученици сматрају да су негативне стране интернета подстицање насиља, стварање симптома зависности, утицај на психофизичко здравље и ризик од виктимизације. Група дечака својим одговорима додаје и лажне наградне игре које преносе вирусе у компјутер, а девојчице додају још и злоупотребу података и нарушавање приватности. Странице које су ученици навели у претходној вежби да имају негативан утицај су *Facebook*, *Filmovizija*, *Milver site*, *Youtube* и странице за преузимање и играње игрица. Као начине заштите од негативних утицаја интернета ученици саветују инсталирање анти вирус програма и већу опрезност у комуникацији са непознатим људима на социјалним мрежама. Ученике је требало додатно подстицати за навођење негативних утицаја интернета.

Одговори групе дечака

Одговори групе девојчица

Последња вежба имала је за циљ да испитивање учесталости употребе интернета од стране ученика. На основу анализе одговора ученика, може се закључити да ученици проводе у просеку три сата дневно на интернету, док девојчице проводе и до пет сати дневно и то викендом и увече, јер тада имају најмање обавеза и више слободног времена.

				X	X
✓	✓	✓	✓	X	X
				1-3	1-3

Одговори групе дечака

				X	X
X	X	X	X	X	

Одговори групе девојчица

На основу фокус-групног интервјуа, може се закључити да ученици највише посећују странице за комуникацију и странице за преузимање и играње игрица, а као мотив наводе забаву. Ученици су више упознати са позитивним, него негативним утицајима интернета и такође наглашавају едукативни карактер интернет страница. Најизраженија разлика између одговора групе дечака и групе девојчица, односи се на интернет странице које посећују, као и на учесталост употребе интернета. У просеку ученици проводе три до пет сати дневно на интернету, али искључиво викендом. Студенти су мишљења да се проблеми, које код ученика може створити употреба интернета, огледају у запостављању њихових обавеза.

2.

Тематско предавање

УЧИМО О ИНТЕРНЕТУ

Тематско предавање „Учимо о интернету“ имало је за циљ информисање ученика о карактеристикама интернета, могућим опасностима страница за социјално умрежавање, проблему зависности од интернета и претпоставкама безбедног коришћења интернета. Тематско предавање реализовано је 04. априла 2012. године, кроз пет целина. Часу је присуствовало 25 ученика, од којих 17 дечака и осам девојчица

Током прве целине предавања, са ученицима је разговарано о појму и развоју интернета као интерактивног електронског медија. Кроз дискусију са ученицима изведен је закључак да су медији средство масовне комуникације и да интернет спада у групу интерактивних електронских медија. Такође, ученици су имали пред знање о подели медија на електронске и штампане медије, али нису знали да објасне шта је интернет, па су били заинтересовани да сазнају да он представља светску рачунарску мрежу за пренос података.

Друга целина била је посвећена дискусији о позитивним и негативним утицајима интернета. Ученици су подстицани одговорима које су наводили током фокус-групног интерјуа, а који се односе на позитивне и негативне утицаје. Након тога, путем дискусије изведен је закључак да су основни облици позитивних утицаја учење о новим стварима, одржавање контакта и забава, а као негативне утицаје наводе зависност и промовисање насиља. Ученици су се усагласили са истакнутим утицајима. Такође, изјавили су да немају искуства са лошим странама интернета, о којима су у значајној мери информисан, и сматрају да се управо из тог разлога њима такве ствари не могу десити.

У оквиру треће целине са ученицима је разговарано о предностима, али и замкама страница за социјално умрежавање. Ученици су навели да им странице за социјално умрежавање помажу да буду у контакту са другим људима и да их редовно користе, а то су *Facebook*, *Myspace* и *Twitter*. На основу одговора ученика закључено је да готово сви ученици имају профил на *Facebook-u*. Кроз дискусију и објашњење указано је ученицима на замке страница за социјално умрежавање као што су повреда приватности, електронско насиље и виртуелна пријатељства на страницама за социјално умрежавање. Готово ниједан ученик није знао услове коришћења *Facebook-a*, док већина ученика приказује све своје приватне фотографије, има у пријатељима непознате особе и оставља велики број личних информација као што су email и број телефона. Ученици су саопштили да имају примере из своје околине да је неко био жртва електронског насиља у виду вређања и лажног представљања. Такође, ученици наводе да им странице за социјално умрежавање, углавном служе за комуникацију са пријатељима са којима тренутно нису у могућности да се виде уживо и сматрају да нису у опасности да виртуелна пријатељства замене са реалним.

Четврта целина била је посвећена упознавању ученика са проблемом зависности од интернета. Ученици нису били довољно упознати са овим проблемом, и сматрају да се зависност јавља у случајевима прекомерног боравка испред рачунара, по коме се и препознаје зависност од интернета. За последице зависности ученици наводе нервозу при немогућности боравка на интернету и запостављање обавеза. Након информисања ученика о појму и последицама зависности од интернета, ученици су адекватније разумели значај овог проблема. Ученици сматрају да они сами никада неће постати зависни од интернета, и да немају никаквих симптома. Кроз дискусију изведен је закључак да ученици проводе од 2 до 4 сата дневно на интернету. Након излагања занимљивости о броју сати који се током једног дана посвећују различитим активностима ученици су били изненађени и одлучни да смање време које проводе за рачунаром.

У оквиру последње целине ученицима су дати практични савети о томе како да се заштите на интернету и о чему треба да воде рачуна приликом коришћења страница за социјално умрежавање. Ученици као савете наводе да шифру и адресу треба да зна само особа која је користи, као и да треба бити обазрив при изношењу личних информација. Ученици су се сложили са саветима студената о начину бирања шифре, начину комуникацији са непознатима, објављивању личних информација, па до времена проведеног на интернету, као и да ће их убудуће редовно примењивати.

3.

Радионица

ВИРТУЕЛНИ ЖИВОТ ИЛИ ЖИВОТ УЖИВО

Радионица „Виртуелни живот или живот уживо“ имала је за циљ указивање на предности комуникације са пријатељима уживо у односу на дружење у виртуелном свету комуникације. Радионица је спроведена 18. априла 2012. године, кроз три вежбе. Часу је присуствовало 23 ученика, од којих је 16 дечака и седам девојчица.

У првој вежби, за потребе упознавања свих ученика са значењем профила на страницама на социјално умрежавање, разговарано је о природи информација које се уобичајено налазе у личним профилима на овим страницама. Анализом одговора, може се закључити да ученици на свој профил објављују личне податке, фотографије, видео снимке, игрице и поруке. Такође, сви ученици су се сложили да је једноставнија и лакша комуникација уживо у односу на виртуелну комуникацију. Ученици су били веома заинтересовани и спремни за рад.

У другој вежби ученици су били у прилици да, кроз игру са студентима, увиде недостатке и ограничења комуникације путем страница за социјално умрежавање, односно предности комуникације са пријатељима уживо. Ученици су, разврстани у две групе (реалну и виртуелну групу), имали задатак да прикупе што више информација о студентима, који су податке о себи давали на основу унапред одређеног профила, настојећи да верно прикажу поступак комуникације у реалном и виртуелном свету. На основу прикупљених података, представници сваке групе су презентовали своја сазнања о студентима. Било је очекивано да су обе групе ученика знале тачно да наведу основне информације о студентима (*име и године старости*), али што се тиче осталих информација било је очигледних разлика. У односу на виртуелну групу, реална група је имала више одговора, као и тачније и квалитетније одговоре, што је допринело бољем излагању података о студенту. Као разлике у прикупљеним подацима ученици наводе лошу комуникацију са виртуелним пријатељем (*спор интернет, пуцање мреже*), па самим тим долазе до закључка да је било лакше и једноставније комуницирање уживо него путем интернета. Ученици увиђају да је предност комуникације преко интернета дружење са особама које су у иностранству, док су предности комуникације уживо боље упознавање пријатеља и могућност прикупљања више информација. Ученици су са великом заинтересованошћу прихватили ову вежбу и имали су само позитивне коментаре.

У последњој вежби, ученици је требало да се подсети разлога због којих дружење уживо има предност у односу на виртуелна другарства. Ученици сматрају да је реална комуникација боља јер им омогућава да раде ствари у којима их комуникација преко интернета ограничава, а то су шетња, вожња бицикла и ролера, играње фудбала, као и боље упознавање пријатеља кроз разговор.

Ученици су заједно са студентима извели закључак да је лакша, успешнија и боља комуникација уживо, него преко интернета, уз сагласност да ће од сада више времена проводити напољу са својим друговима, него за рачунаром.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Степенице* из Каталога вежби за евалуацију радионица. На петом степенику налазило се 19 листића папира, на трећем и четвртном степенику се налазио по један папир, док је на првом степенику било два папира. Коментари ученика су углавном били позитивни, изузев два негативна коментара. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом је 4.5.

4.

Радионица

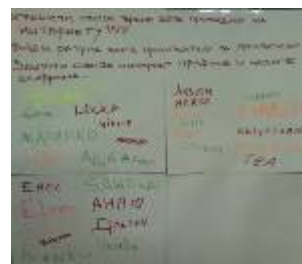
ПРАВИЛА ЗА КОРИШЋЕЊЕ ИНТЕРНЕТА

Радионица, под називом „Правила за коришћење интернета“, спроведена је у циљу утврђивања знања ученика о правилима безбедног коришћења интернета и последицама које могу настати услед непоштовања тих правила. Радионица је реализована 24. априла 2012. године, кроз три вежбе. Часу је присуствовало 26 ученика, од којих је 17 дечака и девет девојчица.

Прва вежба, која је требало да ученике уведе у тему, организована је у виду припреме за реализацију централне вежбе радионице. Ученици су, извлачењем папирића са написаним правилима за безбедно коришћење интернета, разврстани у три групе, чиме је свакој групи додељено по једно правило. Групе су биле мешовите и сваку групу чинило је по девет ученика. Није било несугласица и свима су се допале насумично формиране групе.

У другој вежби ученици су имали задатак да, кроз кратке презентације, међусобно размене знања о последицама непоштовања правила безбедног коришћења интернета. Правила која су презентована су *Заштити своје интернет профиле и налоге шифрама, води рачуна кога прихваташ за пријатеља на Фејсбуку и Ограничи своје време које проводиш на интернету*. Све групе су се определиле за глуму и на тај начин презентовале одређено правило. Ученици су били маштовити и на добар начин су приказали последице непоштовања правила. У реализацији задатака ученици су били успешни и други ученици су препознали сва три правила и сложили се са њима. Вежба је успешно спроведена и ученици су међусобно сарађивали.

Последња вежба имала је за циљ утицање на личну одговорност ученика у погледу поштовања основних правила безбедног коришћења интернета. Правила о којима се разговарало у претходној вежби, записана су на хамер, који је симболички представљао уговор о безбедном коришћењу интернета, а ученици су замољени да својим потписом изразе спремност и вољу да убудуће поштују наведена правила. Ученици су прихватили вежбу и сви су се потписали на хамер.

У закључку радионице ученицима је саопштено да поштовањем правила безбедног коришћења интернета не само да показују своју зрелост и одговорност, него доприносе да интернет буде сигуран простор за учење и дружење.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Сунце и облак* из Каталога вежби за евалуацију радионица. Ученицима су подељена по два празна листића папира на којима су уписивали своје позитивне и негативне коментаре о квалитету спроведене радионице. Попуњене листиће папира су затим лепили на цртеже сунца или облака који су симболизовали задовољство или незадовољство радионицом. На цртежима је залепљено 35 папирчића, од којих је 29 залепљено на сунце, и шест на облак. Позитивни коментари су се односили на задовољство целокупном радионицом, док су се негативни односили на незадовољство због улоге током презентовања правила безбедног коришћења интернета.

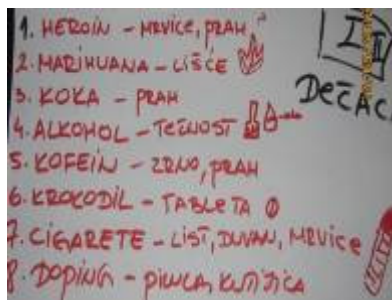
1.

Учеснички фокус-групни интервју

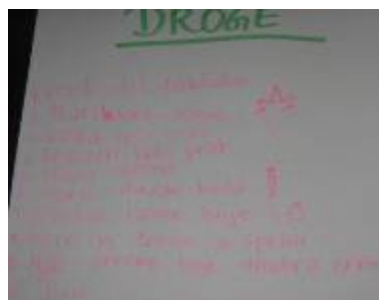
ШТА ЗНАМО О ДРОГАМА

Учеснички фокус-групни интервју, под називом „Шта знамо о дрогама“, спроведен је у циљу утврђивања нивоа знања и обавештености ученика о врстама дрога и испитивања перцепције ученика о доступности и разлозима употребе дрога од стране деце и омладине. Фокус-групни интервју реализован је 02. маја 2012. године, кроз четири вежбе. Часу је присуствовало 24 ученика, од тога 15 дечака и девет девојчица. Зарад ефикасности и уважавања евентуалних полних разлика у знању и ставовима ученика, интервју је спроведен у две полно хомогене групе.

Прва вежба је била усмерена на добијање сазнања о томе у којој мери су ученици упознати са постојањем различитих врста дрога. Од ученика је тражено да наведу све дроге за које су чули да постоје. Анализом одговора ученика може се закључити да су обе групе ученика упознате са постојањем следећих врста дрога: хероин, марихуана, кокаин и „крокодил“. Ученици су грешили приликом навођења врста дрога у виду погрешних назива и синонима, група дечака није препознала коку као синоним за кокаин па га је навела као посебан тип дроге, док су девојчице као посебан тип дроге навеле траву иако је она синоним за марихуану. Приликом навођења одговора више грешака је чинила група девојчица у односу на групу дечака. Такође, ученици су у дроге уврстили и друге психоактивне супстанце попут алкохола и цигарета. Група дечака додаје још лекове и допинг, док девојчице наводе још и мак. Група девојчица је навела више одговора, али је имала и више грешака.

Одговори групе дечака

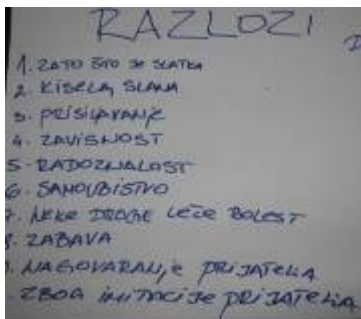

Одговори групе девојчица

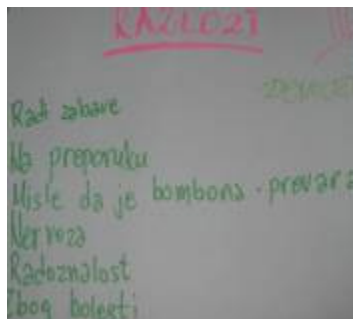
У другој вежби од ученика је тражено да нацртају или опишу сваку од наведених дрога, како би се на тај начин утврдило да ли би ученици, када би били у прилици да их виде, могли да препознају о којој је дроги реч. Већина ученика је видела одређене врсте дроге како на телевизији и интернету тако и уживо. Приликом навођења врста дрога ученици су и објаснили како те дроге изгледају. Ученици правилно перципирају изглед дрога, па тако за марихуану наводе да је биљка, за хероин и кокаин да је прах, а за „крокодил“ да се у

продаји налази у виду таблета. Као изворе за сазнање о дрогама ученици наводе телевизијске емисије (*Београдска хроника*), филмове и радио емисије.

Трећа вежба је имала за циљ испитивање перцепције ученика о најчешћим разлозима због којих се младе особе одлучују да пробају дрогу. Као разлоге употреба дрога ученици сматрају да су то притисак вршњака (*на препоруку, присиљавање, наговарање пријатеља и имитација пријатеља, превара*), бежање од проблема (*нервоза, болест, самоубиство, зависност*) и радозналост (*забава, различити укуси дрога*). Група девојчица је још додала да се дрога употребљава као медикамент у лечењу одређених болести.

Одговори групе дечака

Одговори групе девојчица

У последњој вежби испитивана је перцепција ученика о доступности дрога. Од ученика је тражено да се у погледу сваке дроге, наведене у првој вежби, изјасне да ли би они лично могли да је лако набаве или не. Према добијеним резултатима закључује се да ученици сматрају да су цигарете најдоступније. На другом месту се налази алкохол, а затим кокаин, марихуана, хероин и на последњем месту је крокодил. Када се анализирају одговори који се односе само на дроге, а не на све психоактивне супстанце, долазимо до података да би ученици најлакше могли да набаве кокаин, затим марихуану, хероин и на крају „крокодил“. Постоје разлике између одговара групе дечака и групе девојчица када је реч само о дрогама, где дечаци за сваку врсту дроге наводе да би је теже набавили, за разлику од девојчица.

Дрога	Лако би набавили		Тешко би набавили		Укупно	
	Дечаци	Девојчице	Дечаци	Девојчице	Лако	Тешко
Хероин	1	2	13	7	3	20
Марихуана	0	6	14	3	6	17
Кокаин	3	4	11	5	7	16
Крокодил	0	2	14	7	2	21
Алкохол	12	8	2	1	20	3
Цигарете	13	9	1	0	22	1

На основу фокус-групног интервјуа може се закључити да ученици у великој мери препознају врсте дрога, правилно их описују, али и погрешно наводе називе одређених врста дрога. Обе групе ученика правилно наводе разлоге употребе дрога, а као најдоступнију наводе алкохол и цигарете.

2.

Тематско предавање

УЧИМО О ДРОГАМА

Тематско предавање „Учимо о дрогама“ имало је за циљ информисање ученика о основним карактеристикама проблема употребе дрога, уз посебно истицање последица које коришћење дрога може да има. Предавање је реализовано 09. маја 2012. године, кроз пет целина. Часу је присуствовало 25 ученика, од којих је 17 дечака и осам девојчица.

Током прве целине предавања, са ученицима је разговарано о појму, називима и изгледу основних врста дрога. Ученицима није била позната разлика између дрога и психоактивних супстанци, као ни подела на природне и вештачке дроге, па им је кроз дискусију објашњено да је разлика у томе што је дрога психоактивна супстанца, али да у психоактивне супстанце такође спадају и кофеин, никотин, алкохол, као и да су природне дроге оне које имају природно порекло, а вештачке оне које се добијају хемијским путем у лабораторијама. Такође, указано им је на грешке приликом навођења одређених врста дрога, као и да су поједине дроге које су ученици навели уствари синоними одређених дрога, односно да је трава синоним за марихуану, а кока за кокаин.

Друга целина била је усмерена на упознавање ученика са најприсутнијим заблудама о дрогама. Ученици су били упознати са појмом заблуда, те није било потребно даље објашњење тог појма. Током разговора о заблудама, може се закључити да ученици погрешно верују да постоје лаке и тешке дроге. (*лаке дроге су оне које се дуго узимају и од њих се не умире, а тешке су оне од којих се умре брзо као што је нпр. дрога крокодил*). Након изношења истине о дрогама ученици су се сложили са свиме. Студенти су стекли утисак да су ученици прихватили истине о дрогама.

У оквиру треће целине са ученицима је дискутовано о најчешћим разлозима због којих се младе особе одлучују да пробају дрогу. Током фокус-групног интервјуа ученици су навели кључне разлоге употребе дрога (*радозналост, притисак вршњака и бежање од проблема*), тако да су овом приликом њихови одговори употпуњени. Ученици су били веома задовољни због успешног навођења претходних разлога.

Четврта целина састојала се у информисању ученика о најзначајнијим физичким, психичким и социјалним последицама употребе дрога, са посебним нагласком на наркоманији као озбиљној болести зависности. Ученици су били заинтересовани и пажљиво су слушали информације које су излагане. Као последице употребе дрога ученици су навели неке личне карактеристике (*лагање*), психичке карактеристике (*нервоза, повлачење у себе*), социјалне (*губљење пријатеља*), карактеристике које се односе на физички изглед (*губитак на тежини*) и школско постигнуће (*попуштање у школи*). Ученици су знали разлику између психичке и физичке зависности, а појам наркоманије одредили су као болест и превелику жељу за дрогом.

У последњој целини, ученици су упознати са резултатима анализе података о доступности дрога, који су прикупљени током фокус-групног интервјуа. Ученици су се сложили са добијеним резултатима и тако још једном потврдили своје одговоре које су наводили током фокус-групног интервјуа. Након тога, ученицима су дати практични савети о томе како да кажу НЕ дрогама и како да кажу НЕ вршцима који на њих врше притисак да пробају дрогу. Ученици су имали проблема приликом навођења савета, па су им студенти сугерисали неке савете као што су да ниједан разлог није добар да би пробао дрогу, да дрога не решава проблеме, као и да свака особа треба имати свој став и изабрати праве пријатеље са којима су се они у потпуности сложили.

3.

Радионица

ЗАШТО НЕ УЗЕТИ ДРОГУ

Радионица „Зашто не узети дрогу“ била је усмерена на развијање свести ученика о неоправданости разлога због којих се младе особе најчешће одлучују да пробају дрогу. Радионица је спроведена 16. маја 2012 године, кроз три вежбе и евалуацију. Часу је присуствовало 25 ученика, од којих је 16 дечака и девет девојчица.

Прва вежба, која је требало да ученике уведе у тему, организована је у виду припреме за реализацију централне вежбе радионице. Ученици су, извлачењем папирића са написаним најчешћим разлозима употребе дрога међу младима, разврстани у три групе, чиме је свакој групи додељен по један разлог. У две групе било је по осам ученика, док је у једној групи било девет. Групе су биле мешовите, и због бројности дечака, у свакој групи их је било више. Ученици су знали на шта се односе називи које су добили на папирићима и није им било потребно сугерисати њихово значење. Вежба је солидно протекла, са мањим потешкоћама око формирања група.

Друга вежба је имала за циљ подстицање ученика на размишљање и међусобно размењивање знања о неоправданости разлога због којих се младе особе најчешће одлучују да пробају дрогу. Ученици су имали задатак да, у претходно формираним групама, осмисле сценарио на основу којег ће, путем играња улога, представити конкретни разлог другим ученицима. Презентовани разлози су *притисак вршњака, радозналост и бежање од проблема*. Све три групе су осмислиле добар сценарио и успешно га презентовале кроз глуму. Други ученици су препознали у сва три случаја о ком разлогу је реч. Након презентације и објашњења разлога, ученици су били у прилици да анализирају оправданост конкретног разлога употребе дрога и предложе начине на које би они поступили да су се нашли у сличној ситуацији. Ученици су учествовали у дискусији о оправданости разлога и сматрају да главни јунак није исправно поступио ни у једном случају. У сва три случаја сматрали су да је главни јунак требао да се посаветује са својим родитељима или неким старијим пре него било шта учини. Вежба је успешно спроведена иако нису сви желели да учествују у дискусији. Унутар група било је мањих неслагања око поделе улога ради презентације сценарија, након чега су поједини ученици, незадовољни улогом, изгубили заинтересованост за сарадњу.

У последњој вежби ученици су имали задатак да, у постојећим групама, осмисле и на папиру напишу савете за своје вршњаке који би могли да се одлуче да пробају дрогу. Након пописивања савета, ученици су, од папира на којима су савети написани направили слагалице од шест делова и међусобно их разменили, тако да је свака група добила савет који је осмислила друга група. Ученици су навели следеће савете: *Ономе ко жели да проба дрогу рекли бисмо да људи желе да га наговоре на то па му говоре да је то добро, али уствари дрога је лоша и не треба је користити; Немојте узимати дрогу штетна је*

по здравље; Немој, то није здраво. Може нешто да ти се деси. Ова вежба се допала ученицима и сви су учествовали. Није било тешкоћа у осмишљавању савета, и савети су се допали осталим ученицима. Сви савети су на крају вежбе прочитани и написани на табли. На крају радионице изведен је закључак да ниједан разлог није довољно добар да се проба дрога, и да младе особе које из ових разлога пробају дрогу ризикују да постану зависници од дрога и разболе се од опасне болести која се назива наркоманија.

За потребе евалуације радионице коришћена је вежба *Линија* из Каталога вежби за евалуацију радионица. Ученицима су подељени празни листићи папира на којима су уписивали своје коментаре о квалитету спроведене радионице и затим их лепили дуж нацртане линије са подеоцима од 1 до 5, на оном месту које најбоље описује њихово задовољство радионицом. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом је 3.9.

4.

Радионица

НАЦРТАЈ

Радионица „Нацртај“ је спроведена у циљу подстицања ученика на размишљање о последицама употребе дрога кроз приказивање карактеристика особа које су зависне од дрога и које чине дрогу доступном деци и омладини. Радионица је реализована 21. маја 2012. године, кроз три вежбе. Часу је присуствовало 26 ученика, 16 дечака и десет девојчица.

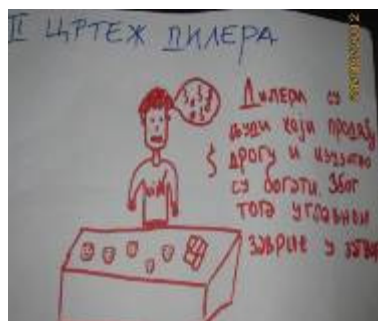
Прва вежба, која је имала за циљ да разоноди ученике и омогући њихово разврставање у групе, састојала се у откривању скривених речи које асоцирају на наркоманију и дилера дроге. Ученицима се вежба јако допала и били су успешни у решавању задатка, уз коментар да им задате речи уопште нису биле тешке. Груписање је извршено уз међусобни договор ученика, при чему је свака група имала у просеку шест чланова, од којих је више било дечака него девојчица.

У другој вежби, ученици су имали задатак да, у претходно формираним групама, цртежом представе карактеристике наркомана и дилера дроге. Ученицима се допала вежба и сви су са задовољством учествовали. Сви ученици су цртали особу мушког пола, са карактеристичним стилем облачења (*спортски обучени*) и са физичим обележјима (*тетоваже*). Ученици чији је задатак био да нацртају дилера дроге, додају описе да су то лоши људи, лошег расположења, који само продају дрогу, а не конзумирају је и тако зарађују велику количину новца. Ученици који су нацртали наркомана додају и његове физичке карактеристике (*опала коса, подочњаци, осушена кожа*), а наводе и да он има проблеме са породицом, да је самоуверен, зависник, раздражљив и насилан. Сви цртежи су веродостојни и указују на висок ниво знања ученика.

Цртежи наркомана

Цртежи дилера

У последњој вежби ученици су имали задатак да реше анаграм на тему употребе дроге. Ученици су били успешни у решавању анаграма, а ученик Павле Тријић је погодио да је скривена реч *наркоманија*.

За потребу евалуације радионице коришћена је вежба *Мета* из Каталога вежби за евалуацију. Свих 26 папирића се налазило на унутрашњем кругу мете на оцени број пет и сви коментари су били позитивни и односили су се на целу радионицу. Просечна оцена којом су ученици изразили ниво задовољства радионицом је 5.0.

